

دریا در پیاله

در زبان ارمنی، کشتی با حرف «ن» شروع می‌شود و هیچ واژه‌ای با «هو» مورد نظر شروع نمی‌شود؛ بنابراین، بهتر بود به جای آوردن شکل نامربوط به حرف مورد نظر، شکل آن حذف و توضیح دقیقی برای آن داده می‌شد؛ از جمله این که در زبان ارمنی هیچ واژه‌ای با «هو» مورد نظر...

عنوان کتاب که به فارسی و ارمنی، روی جلد آمده و طبعاً باید معنی واحدی بدهد، ترجمه دقیق یکدیگر نیست. واژه‌ای که به ارمنی آمده معنی «مخزن الفبا» یا «کتاب الفبا» می‌دهد و معنایی از آموزش یا آموزشی بودن در آن نیست. طرح آدمکی که ملادی هم‌قد خود را به سر بسته که گویا طرح مشترک جلد‌های پیشین این مجموعه است، کوچک‌ترین ربطی به مضمون کتاب یا آموزشی بودن آن ندارد. و فقط باعث سردرگمی یا گمراهی کودک می‌شود.

مشکل تصویرسازی

مشکل بزرگ دیگر کتاب، که از مشکل نامشخص بودن مخاطب مهم‌تر است، تصویرهای کتاب است. گویا آقای ابراهیمی به تصویری که در کامپیوتر وجود داشته، بسنده کرده و چنان در قید تاثیر مخرب وضد آموزشی آن نوبه است. تصویرها کوچکترین هماهنگی با یکدیگر ندارند. تعدادی از آنها بازسازی شده از طبیعت است یا سعی شده که بازسازی شود. مثل گریگ، مرغ یا ماهی؛ تعدادی دیگر فانتزی‌اند و کاریکاتور مثل توت فرنگی، عدد چهار یا گربه؛ و اغلب شبیه‌سازی شده‌اند مثل جوجه اردک، خر، گوجه‌فرنگی، و یا پروانه. یک مورد نیز شبیه به چیزی که به آن نام آمده نیست: گرتو. میان انبوهی تصویر رنگی، دو مورد تصویر سیاه و سفید وجود دارد که علت آن روشن نیست. بسیاری از تصویرها، به علت بهره‌برداری از تصاویر کامپیوتری و نامربوط بودن آنها به فرهنگ این سرزمین، برای کودکان ما ناشناس یا عجیب است و یا دستکم مناسب نیست؛ پنییر از نوع معروف به هلندی، هواپیمای به تاریخ پیوسته که تنها در تاریخ پرواز یا تاریخ جنگ‌های جهانی از آن یاد می‌شود. همچنین سکان کشتی و آسیاب آبی و یا گندم دسته‌شده با روبان قرمز، از این دست به حساب می‌آید. در بالای حرف «ر» (از نوع روشن) شکل یک بمب آمده است.

فراهم آوردن کتاب آموزش الفبا برای کودکان کارپسندینمای است؛ به ویژه اگر موضوع آن آموزش الفبای ارمنی باشد که مخاطب محنودی دارد. اما در آوردن کتاب آموزش الفبا برای کودکان که جنبه آموزشی آن در حد صفر و صفرافا سرگرمی ناقصی است، مقفاری جای حرف باقی می‌گذارد.

مشکل مخاطب

یکی از مشکلات مهم و اصلی کتاب آموزش الفبای ارمنی، نامشخص بودن مخاطب آن است. توضیح پشت‌جلد خطاب به مربی نیز مشکلی را حل نمی‌کند. در شناخت مخاطب این کتاب، دو احتمال قابل‌گزینه است.

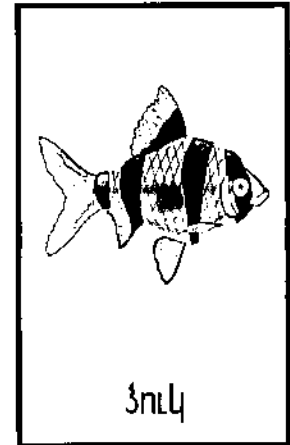
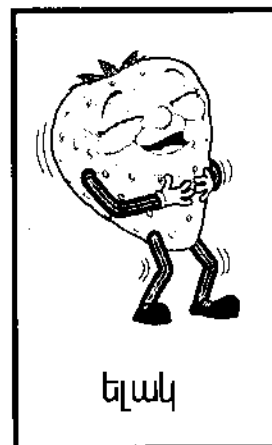
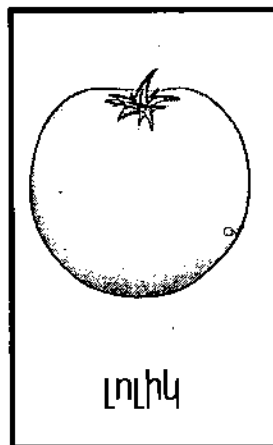
۱- مخاطب غیرارمنی زبان: از آن جا که هشت‌حرف در زبان ارمنی وجود دارد که در سایر زبان‌ها دست‌کم در فارسی، قابل تلفظ نیست، امکان آوانویسی آن هشت حرف وجود ندارد. اما برای کسی، به ویژه کودک که حتی در معیت مربی که هیچ آشنایی با شکل و تلفظ حروف زبان ارمنی ندارد، دست‌کم باید تلفظ (آوانویسی) سی حرف باقی‌مانده به فارسی می‌آمد و توضیح داده می‌شد. اما هیچ اثری از چنین چیزی در کتاب وجود ندارد. این کمبود باعث می‌شود کتاب در کاربرد اصلی خود، آموزشی آن به غیرارمنی‌ها، ناکام بماند.

۲- مخاطب ارمنی زبان: کتاب برای مخاطب ارمنی زبان، به شکل بسیار محدود قابل استفاده است. بازنگاری حروف (در اصل شکل‌های) سرمشق داده شده و بازگویی حروف به تکیه بر شکل‌هایی که نام آنها برای ارمنی‌زبان‌ها آشناسه به یاری مربی. امامت‌اسفانه کتاب فقط حروف کوچک الفبا را دارد و دریایان کتاب که همه حروف یکجا آمده است نیز اثری از حروف بزرگ دیده نمی‌شود. ترتیب الفبا صحیح است و حرف اول تقریباً تمام شکل‌ها با حرف سرمشق داده شده شروع می‌شود. می‌گویم تقریباً و نه تحقیقاً؛ چرا که در دو مورد اشتباه روی داده است به حرف «ر» که می‌رسیم (در ارمنی دو نوع «ر» وجود دارد، تلفظ یکی را در «روشن» می‌توان یافت، دومی را در «بهار» اولی خشک، دومی نرم که در این جا دومی مراد است، شکل بالای آن سیب است. سیب در ارمنی با «خ» شروع می‌شود. دومی مربوط به حرف «هو» است (دو نوع «هو» در ارمنی وجود دارد با دو شکل و دو کارکرد). که تصویر مربوط به آن یک کشتی است.

● یوریک کریم مسیحی

- نام کتاب: آموزش الفبای ارمنی
- طرح و اجرا: مسعود ابراهیمی
- مشاور زبان ارمنی: آراوات زرگریان
- ناشر: کارگاه نشر
- نوبت چاپ: اول - ۱۳۷۸
- شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه
- بها: ۶۰۰ تومان

در حالتی که قیامش روشن است. «از آن جاکه جنگ از ذهن انسان مایه می‌گیرد پس فکر راههای دفاع از صلح هم باید در ذهن انسان پرورش یابد.» (۱) چرا به جای آموختن صلح و دوستداشتن یکدیگر، بچه‌هایمان را با جنگ و ویرانی و نابودی آشنا کنیم؟ آن‌هم جنگ در حالت روشن و آماده؟

طرحی که از گربه دیده می‌شود او را در حالت خواب‌بخشان می‌دهد و صدای خفتن او با چند بار تکرار حرف Z انگلیسی آمده است. تکرار حرف Z عموماً یادآور وز-وز زنبور است و در فرهنگ انگلیسی به معنای خواب بودن کسی. این چه گونه گربه‌ای است که در خواب وز-وز می‌کند؟ مری به پرسش این کودک چه پاسخی می‌تواند بدهد؟ پرسش این کودک در مورد نقشه نیز صلاح است. در تصویری که نام نقشه آمده، به جز چند لکه رنگ چیزی قابل شناسایی نیست.

در زبان ارمنی واژه‌هایی که با حرف «ف» شروع می‌شود کم است بسیار کم. اما آیا این توجه محکمی است برای استفاده از یک کالسه که یا دلجان در بالای این حرف؟ کالسه که را بزرگ‌ترها نیز تنها در فیلم‌های نینتندو یا سالمنهار در چندین دهه قبل. چگونه می‌توان کالسه که را به کودک این دیار معرفی کرد و کاربرد آن را گفته در حالی که در ذهن و زندگی او جای ندارد؟ چگونه می‌توان این کار را کرد بدون این که فرهنگ و خرد فرهنگ غرب را به فرهنگ و خرده فرهنگ خود ارجح نمانست؟ واژه مورد نظر در زبان‌ها حتی ادبیات ارمنی چه قدر کاربرد و اهمیت دارد که کودک آن را بشناسد؟ شناختن هر چیزی بهتر از شناختن آن است اما شناختن بعضی چیزها از شناختن بعضی دیگر بسیار ضروری‌تر است.

مشکل آموزشی بودن

سومین مشکل بزرگ کتابه در کارکرد اصلی آن است؛ یعنی آموزش الفبا و نوشتن آن. در زبان ارمنی مثل سایر زبان‌ها، یک دسته حروف نگارشی وجود دارد که دسته‌ای حروف چاپی، اما چیزی که این‌جا به عنوان حروف ارمنی آمده هیچ یک از این دو دسته نیست. نوع حروفی که برای آموزش انتخاب شده حروفی است که نوشتن آن برای بزرگسال‌ها هم عملاً ناممکن است. اشکال اصلی در توخالی بودن حروف است. نمی‌توان از کودک خواست حروف را

نویسنده این کتاب، نباید وارد عرصه سترگی می‌شد که هیچ شناختی از آن ندارد

یکی از مشکلات مهم و اصلی کتاب، نامشخص بودن مخاطب آن است

در زبان ارمنی یک دسته حروف نگارشی وجود دارد و یک دسته حروف چاپی، اما حروف چاپ شده در این کتاب، جزو هیچ یک از این دو دسته نیست

بازنگاری کند و او آن را توپر بکشد. کودک حروف را به همان شکل توخالی خواهد کشید یا تنها سعی خواهد کرد که بکشد چون موفق نخواهد شد. هر کودکی که با این حروف روبه‌رو شود، وحشت خواهد کرد. مگر این حروف قابل نوشتن و یادگیری‌اند؟ به راحتی می‌شد حروف ساده‌ای طراحی یا حتی انتخاب کرد (حروف ارمنی که به حروف نگارشی نزدیک یا اصلاً نگارشی باشد در کامپیوتر وجود دارد) و فلش‌های راهنما را بیرون از حرف‌ها کشید. در این شکلش بی‌عینی‌دانم حتی یک خوشنویس حروف ارمنی بتواند

آنها را بازنگاری کند.

از آن روی که حروف توخالی است و فاصله‌ی بین دو حرف نیز با دو خط جنا از هم تفکیک شده احتمال مزاحم بودن این خط‌های عمودی بسیار زیاد است و این باعث عدم تمرکز کودک می‌شود. آموزش ترسیم حروف به ترتیب فلش‌ها تقریباً درست است. حرکت اول، بعد حرکت دوم... اما در حرف آخر که «ف» است ترتیب شماره یک و دو جابجا شده است. اصلاً نیازی به ارمی بودن یا آشنایی با زبان ارمی نیست که بتوان تشخیص داد. برای هر کسی مشکل است که حرف «ف» را به ترتیبی که در کتاب شماره‌گذاری شده ترسیم کند. کرسی‌بندی حرف اول، ماهی (مشترک با حرف آخر مار، که جزو هشت حرف غیر قابل تلفظ و آوانویسی در فارسی است) غلط است. انتهای حرف مورد نظر بر کرسی میانی نیست و باید بر کرسی پایین قرار گیرد.

پشت جلد کتاب شعری به ارمی آمده تا احیاناً مری برای کودک بخواند و او را به یادگیری بیشتر تشویق کند. در نوشتن، اما مضمون شعر بیشتر درباره خواندن است تا نوشتن:

بخون، ای فرزند هشیار من

بخون و بنویس در تمام سال

درس خوانده بهتر می‌اندیشد

فکرش در خشن است و نورانی

دست آخر باید گفت ای کاش آقای ابراهیمی در کار خویش

جدیت بیشتری به خرج می‌دادند. و جدی‌ترین جدیت این بود که

وارد عرصه سترگی که هیچ شناختی از آن ندارند نمی‌شدند.

آموختن زبانی که آموزگارش آن را نمی‌شناسد به کمک هیچ

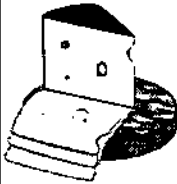

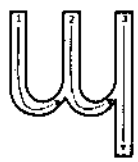

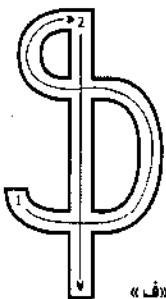

مشاوری به منزلگاه نمی‌رسد.

در نوشتن این مطلب از همفکری آوا هژ طوبیان و آرمینه مازدرویین بهره بردم.

پانوشته:

۱- از دیباجه اساسنامه سازمان ملل که در شانزدهم نوامبر ۱۹۴۵ در

لندن به تصویب رسید.

					
չորս	պանիր	ջրաղաց	ռումբ	ֆայրոն	կապու
					
				حرف «ف»	բարդա